

ئۆزموونى پەشمەرگە شىوعىيەكانى عەراق (ئەنسار) ... خەباتىكى شەرقىي تۈركىستاندا ۈمەللىك چەتەللىك زىگەر ئاكرى

ئۆزموونى پەشمەرگە شىوعىيەكانى (ئەنسار) [1] ۈمەللىك عەراق ۈمەللىك ديارترىن و استەگىترىن ئۆزموونىكانى خەباتى شىوعى ۈمەللىك عەراقى ھاۋچەرخ و ھەرقىمى كوردستاندا دۆمەللىك. ھەموو خەباتىك لايىھى ئۆزىنى و نۆزىنى ۈمەللىك گەرت، ھېچ ھەۋەكى مەلىيەن سىياسى ۈمەللىك استىيە ۈمەللىك نىيە، چەتەللىك دۆستپاكى و ئامانچەكانى ۈمەللىك نىيە. ۈمەللىك ئۆزموونى، سەرقەۋەت ئۆزى گەنگەش و جىاۋازىيە ۈمەللىك چوۋانە دۆروپىشتى ۈمەللىك لايىھەكانى دۆمەللىك، ۈمەللىك شايەتەتەكى زىندوۋادەۋەستەت كە ھەزرى چەتەللىك ئۆزى شايستەي ئۆزى ھەللىك ۈمەللىك رەزترىن و استەقىنەترىن ئۆزموونىكانى خەبات ۈمەللىك ئاراۋە، خەتەللىك رەزترىن و تارىكتىرەن بارودەخەكەنەشدا. ئۆزموونىكى ۈمەللىك بۆۈ ۈمەللىك قوربانىدان، خەتەللىك ۈمەللىك سۈرۈۋە ۈمەللىك بۆۈ ۈمەللىك ئازادى و دادپەرۋەرىيە كەمەللىك، سەرقەۋەت ئۆزى گەنگەش، ۈمەللىك دۈۋەنەن و سەركۈتكارىيە لايىھە ۈمەللىك فاشىستى ۈمەللىك ۈمەللىك ۈمەللىك دۆۋەت [2].

بۆۈتەللىك پەشمەرگە شىوعى ۈمەللىك پەكەتەللىك جىاۋازى ئۆزى ۈمەللىك و ئايىنىيەۋە جىا دۆكرەيەۋە؛ عەرقەۋەت، كورد، كەلەن، ئاشۈۋە، سەرىنى، تۈركەن، كوردەنە فەلى، لەگەۋە ئۆزى نەيەكان؛ مۇسەلمەنە سۈنە و شىعە، مەسىھى، صابئە مەندەئى، ئۆزى و شەۋەك؛ پىۋانە و ئەنە ۈمەللىك، ھەموۋەنە ۈمەللىك ھەۋە و دۆۋە ۈمەللىك تەۋەۋە كە خەتەللىك قوۋە ۈمەللىك تىيەنە (ئىنتەرنەسىيە نەلىستى) ۈمەللىك رەنە زەۋە. ئۆزى ۈمەللىك و ئايىنە قورسەيەكى ئۆزى ۈمەللىك ھەشەرى ئۆزى شىوعىيەنە دا ۈمەللىك، چۈنكە نەسەمە چىنەيەتە و ئىنتەيەنە ۈمەللىك ھەزە و ئامانچە جىەنەيەكانە ھەۋەۋەتە، ئۆزى پەۋەندەيە استەقىنەيە بۆۈ كە لە ۈمەللىك نەنەنە دۆۋە بۆۈ. ۈمەللىك شەۋەيە، بۆۈتەۋەۋە ئۆزى ۈمەللىك زىندوۋە ھەۋە شە ۈمەللىك نەۋەنە پەكەتەللىك گەلى عەراقدا ۈمەللىك سەتە كەتە.

ئۆزى خەتەللىك نەۋەۋەۋە تىيە جۈۋەنەۋەۋە، شۆۋەنەنچەيەكى ۈمەللىك رەۋەۋەمە

لـسـر هـشـيارى و بـيركـردنـوـى دانـيـشتـووانـى گـونـد كـوردـيـيـكان جـهـشـت، كـ تـگـيـشتن دـوژـمنـى استـقـينـيان ژـمـى بـعـس و سـياسـتـ سـرـكـوتـكـرـكـانـيـتـى، نـكـ عـرـب وـكـ نـتـو، بـپـچـوانـى ئـو گـانـوـيـى كـ هـنـدـك هـزى نـتـوـيـى تـونـد و لـ هـردـو و لـدا هـوـيان دـدا پـرـى پـبـدـن، كـ مـلـمـلانـكـيان كـورت دـكـرد و بـ هـنـدـكـى نـتـوـيـى تـسـك. هـروـها بـزووتـنـوـكـ پـشـنـگـيـكـى مـژوويى بـرچاويشى تـمار كـرد؛ بـو پـيـى "نـسـيرات" (كـچـ پـشـمـرگـ و شـقـانـى شـيـوعـى - نصـيرات)، بـ يـكـمـجـار لـ مـژوويى خـباتـى چـكـدارى لـ كـوردـستانـدا چـكـيان هـگـرت، و شـانـبـشـانى هـقـانـيان بـشـداريـان لـ هـموو نـبـردى و ئـركـكـانى بـرگـيدا كـرد. ئـامـادـيـى ژـان لـ گـانـپـانى جـنگـدا كـاريـگـريـى كـى قـوـوـى لـسـر هـشـيارى گـونـد كـوردـيـيـكانـى پـناـگـى ئـنـسا جـهـشـت، كـ يـارـمـتـيدـر بـو بـ چـسـپـانـدنـى وـانـگـيـى كـى يـكـسانـيـخـوازانـتر بـرامـبـر بـ گـانـى ژـن لـ كـمـگـدا و ئـاسـيـى كـى نوـى بـ ژـنانـى ئـو گـونـدانـ كـرد و تا وـكـ كارـئـكـتـرى چـالاك لـ ژـيانـى گـشتـيدا لـ خـيان بـوانـن.

لـ تـاـتـرين بـشـكـانى ئـم وـوـدا، كارـسـاتـى بـشـاشـانـ[3]، كـ لـلايـن هـزـكـانى يـكـتـيـى نـيـشـتمـانـيـى كـوردـستانـو دژ بـ پـشـمـرگـكـانى حـزبـى شـيـوعـي عـراق لـ يـكـمـى ئـيارى ١٩٨٣دا ئـنـجـامـدرا، و بـوو هـى شـهـيدـبوونـى زـيـاتـر لـ سـد هـقـا. ئـم تـاوانـ وـكـ بـرينـكـى قـوـو لـ يـادـوـريـى بـزووتـنـوـى ئـنـسا دـا دـمـنـتـو، و دـفـتـرى ئـم مـژو و هـشـتا داواى بـگـداركـردن و سـزادانى تـاوانـباران دـكـات، بـ دادـپـروـرى و بـزگـرتن لـ يـادـوـريـى قـورباـنيـان.

لـ سـاى ١٩٨٨دا، پـشـمـرگـ شـيـوعـيـيـكان استـوـخـ شـاهـيدى يـكـكـ لـ قـزـونـتـرين تـاوانـكـانى جـنـسـايد لـ مـژوويى هاوچـرخـدا بـوون؛ شـاـوـكـانى ئـنـفال[4]، كـ لـلايـن ژـمـى بـعـس و دژى دانـيـشتـووانـى هـرـمـى كـوردـستان بـوـوـچـو. ئـم شـاـوـ بـوو هـى شـهـيدـبوونـى زـيـاتـر لـ سـد و هـشـتا هـزار كـس و وـرانـكـردنى هـزاران گـونـد و بـكارـهـنـانى چـكـى كـيـمـيـايى قـدـغـكـراوى نـودـوـتـى. لـ ناو ئـو بارودـخـ دـنـدانـيـدا، بـزووتـنـوـى پـشـمـرگـ شـيـوعـى تـووشـى پـاشـكـشـيـى كـى سـخت بـوو، دواى ئـو وـى بـنـكـ و جـماـوـرى خـى لـو گـونـدانـدا لـدـستـدا كـ كـمـپـينـكـ وـرانـى كـردـبوو و دانـيـشتـووانـكـى ئـاوارـ كـردـبوو، ئـمـشـ زـربـى شـقـانـى نـچـار كـرد بـكـشـنـو و بـرـو ناوچـ ئـارامـتـرـكان يـان پـنا بـنـ بـر خـاكـكـانى دراوسـ لـ ئـران و توركيـا.

پاش ئۆي ئۆزىمۇنى پەشمەرگە شىوعى ئۆزى شەۋازى و رېگىت كە ئۆمەك دىنەسىن، مەژوۋى چەپى عەراق پەشتەر ھەۋەكى زووتر لە خەباتى چەكدارى بەخەيۋەت بېنىۋو. ئۆزى شەۋازى سەركەدايەتى شەھىد خالىد ئۆمەك زەكە [5] بوو لە زەنگاۋەكانى باشوور (ئەھۋار) لە سەكە ۱۹۶۸دا، كە پەشتى بە ئۆزىمۇنى گەفارىستى و بېرەكەكانى شەكەشى چەكدارى دەپەستەكە لە ئۆگەي پەيۋەندىيە نەۋدەۋەتتەپەكانىيەۋە رېگەتەۋو. خالىد ئۆمەك زەكە لەگە ھەقەپەندە لە نەپەردىيە - ھەپە ئەلغەمەقە - دا شەھىد بوو، و ئۆزىمۇنەكەي لە يادەۋەرىيە چەپى عەراقدا بەدرا، و دواتر ئېلھامبەخش بوو بە بەرھەمە ئۆدەپەي و ھونەرى كە ئۆزى سەتە دەگەنەي لە مەژوۋى چەپى عەراقدا تەمار كە. ھەر ھەسەنگەندەك بە ئۆزىمۇنى ئەنسە و خەباتى چەكدارى، لەگە تەۋاۋى ئۆزىمۇنە شەۋازە جىۋازەكانى خەباتى چەپەدا، دەپەتە لەسەر بەنەمەي سىۋى مەژوۋىيە خەپەت. ئۆگەچە ئۆمەكە مەن تەپەينى و سەرنجە خەمە ھەپە لەسەر خەباتى چەكدارى وەك شەۋازەك بە بەرگە، بەپەم بارودەخە ئۆزى سەردەمە، لەتەر پەلامارى دەندەنەي ئۆمە فاشىستى بەس بە سەر چەپە و ھەزە پەشكەۋەتنەۋازەكانى تەر، بە بەۋەي مەن، ھەچ بەزەردەپەكى تەر نەھەشتەۋەۋە جەگە لە چەكە ھەگەرتەن، ئۆگەر تەنەپە بە بەرگەردەن لە خەپەت لە بەرامبەر سەركەتەردەن و سەپەنەۋە، و بە ھەۋەكەردەن لە ۋەخەندە دىكتەتەرەپەتى ئۆزى سەردەمەدا. لەسەر دا دەگەپەۋە سەر ئۆزىمۇنى كەسەپە خەمە لەگە ئۆمە بزوۋتەۋەپەدا. شەنەزە دەكەمەكە لەنەۋە ئۆزى كەسەنە دا بۆۋەك بەشەرىيەن تەدا كەدەۋە، لە ئۆگەي چەلەكەپەكەنە لەنەۋە كەختەنە نەپەنەپەكانى حەزە شىوعىيە عەراقدا [6] لە نەۋەۋەيە عەراق لە نەۋە سەپەنە ۱۹۸۳ بە ۱۹۹۰، وەك ئۆندەمەكە لە كەختەنە ۳۱ە ئادەر [7]، كە يەكەكە بوو لە گەۋەتەرەن كەختەنە نەپەنەپەكانى حەزە، كە شەنەزە ئۆمە ھەپە لە سەركەداپەتەپەكەپەدا بەشەرەمە. دەپەنە ھەقەپە لە سەرانسەرى عەراقدا كەكەدەۋەۋە. كەخەۋەكە لە سەرەتەدا پەيۋەست بوو بە بزوۋتەۋەي ئەنسەۋە لە ئۆگەي سەپەرىيە پەنچەمە سەپەپەخە، و ھەندەك جەر لە ئۆگەي فەۋجە سەپەمە يەنە استەۋە لەگە كەرتە پەپەنە [8].

ئەم، تا ئادەتتىكى زەر، "ئەنساۋى - پەشمەرگە نەھنى" بوۋىن،
پشتىگىرى بەردەۋاممان بە بزووتتەۋى ئەنساۋ دابىن دەکرد لى گەگى
زانپارىي ھەۋاگى لىسەر جوۋى ھەزەر سەربازى و ئەمىنىيەكان،
دابىنكىردى چەك، كەلوپەل، دەرمان، بەگە نام، ئاسانكارىي جوۋى
لەناۋ شارەكاندا، و ھاۋكارىكىردى زىگارىكىردن و ۋانەكىردى
ھەققانىي بەگەۋتوۋ زەر مەترسى بە ناۋچە ئازادكراۋكان، سەربارى

کارکانی هـ شیارکردن و و کار سیاسی و کخستنیکان ل ناو شارکاندا. هـ روها سـ ردانی نهـ نیی بررد واممان بـ بنک سـ ربازییکانی ئـ نسا دـ کرد بـ کـ بوون و لـ گـ ئ و هـ فـاـ نـ ی برپرس بوون لـ سـ رپـ رشتیکردنی کخستنیکانی حزب.

ئـ مـ هـ ر هـ وـ سـ تـ کـ مـ اـ ن هـ بـ ت بـ رـ اـ مـ بـ ر بـ م یان ئ و قـ ناغـ ی و ی پـ شـ مـ رـ گـ شـ یو، و کـ وـ تـ ن یان جیاوازیی بـ چوونمان لـ سـ ر شایستـ یی خـ باتی چـ کداری وکـ گـ یـ کی بـ رگری، ئـ م ئـ زموون وکـ یـ کـ لـ قـ ناغـ گـ رـ نـ گـ کـ اـ ن ی مـ ژووی خـ باتی سـ شـ یـ اـ لـ یـ سـ تـ ی لـ جـ یـ هـ اـ نـ دـ ا دـ مـ نـ تـ و، لـ گـ ئـ زموون کانی تردا کـ لـ سیاقی جیاوازدا هـ مان گـ اـ یـ اـ ن بـ یو: لـ شـ گـ اـ نـ ی سـ یـ رـ ا مـ ا یـ سـ تـ رـ a لـ کـ با، کـ لـ سـ ا یـ ۱۹۵۹ دـ ا دـ یـ کـ تـ ا تـ ر یـ تـ ی بـ ا تـ یـ Sـ تـ a یـ a و و خـ a نـ d، تـ a بـ ر ی سـ a نـ د یـ nـ Sـ tـ a لـ نـ یـ کـ a رـ a گـ o، کـ لـ Sـ a یـ ۱۹۷۹ دـ Sـ a تـ ی Bـ nـ Mـ a یـ Sـ a مـ z ا یـ a هـ nـ a یـ خـ o ا ر و؛ تـ pـ یـ n بـ Sـ o پـ a یـ z گـ a ر یـ ی گـ ل ی یـ nـ a ن ی، کـ Bـ ر گ ر ی لـ د ا گـ ی ر کـ a ر یـ ی نـ a ز ی کـ r د پـ ش ئ و ی تـ o و ش ی جـ n گـ کی ناو خـ یی تـ a بـ ت لـ گـ ئـ Sـ tـ a و کـ a ن ی ژـ R پـ Sـ t یو ا ن یی ئـ a و ا، و شـ gـ a ن ی زـ F a ر لـ عـ o مـ a n، کـ لـ نـ o a n Sـ a ن ی ۱۹۶۵ و ۱۹۷۶ دـ a، یـ kـ k لـ در ژـ tـ r یـ n شـ Sـ چـ کـ d ا ر یـ ی چـ pـ kـ a ن یـ a لـ ن یـ m چـ D o o ر گـ ی عـ R بـ یـ dـ a Bـ R پـ a کـ r د Bـ Bـ R گـ r یـ kـ r د ن لـ D a d pـ R o یـ ی کـ Mـ a یـ T ی و D ژ ی ئـ a مـ a د یی کـ Lـ n یـ a ل یـ z م ی Bـ r یـ tـ a ن ی؛ تـ a Dـ gـ a تـ Bـ z o o Tـ n و کـ a ن ی Bـ R گ ر یی چـ p لـ Sـ R a n Sـ R ی ئـ o R o pـ a dـ a لـ Sـ R dـ M ی جـ n گ ی جـ ی هـ a ن یی D o o مـ dـ a، لـ Bـ R گ ر یی Fـ R n Sـ ی، ئـ tـ a ل ی، و D a n یـ m a R k یـ o و تـ a پـ Sـ mـ R گـ و پـ a ر تـ یـ z a nـ kـ a ن ی تـ i تـ Lـ یو گـ Sـ l a ق یـ a، کـ Sـ یو ع یـ kـ a n و چـ pـ kـ a n Bـ B ی پـ Sـ t ی خـ باتی چـ کـ d ا ر یـ a n پـ kـ hـ nـ a D ژ ی D a g ی R kـ a ر یـ ی نـ a ز ی و فـ a ش یـ z m.

ئـ م ئـ زموونان لـ بارودخ و Dـ R ئـ n جـ a مـ kـ a n یـ a nـ dـ a جـ یـ a وـ a z n، و هـ R یـ kـ k یـ a n و a نـ ی گـ r n گ لـ xـ Dـ gـ r ت کـ شایستـ ی سـ o o د لـ o وـ R gـ r t n n، لـ gـ ئـ هـ o o ی وـ a کـ شایستـ یی xـ nـ ی هـ فـ a نـ ی ئـ a شـ kـ r a n. Bـ pـ a م هـ o o یـ a n لـ Sـ t یی کی هـ a و Bـ Sـ dـ a Bـ یـ kـ Dـ gـ n: کـ چـ p، کـ a تـ k و o Bـ o o جـ nـ Sـ a یـ d و Sـ R k o t kـ a ر یی Dـ nـ d a n و D a xـ R a n ی هـ R ئـ a Sـ یـ k ی سـ یـ a سـ یی کـ r a و Dـ Bـ Tـ o، Sـ l m a n D o o یـ T ی کـ T o a n a و شایستـ یی ئـ o ی هـ y شـ o a ز ی Dـ gـ mـ n ی Bـ R گ ر ی Bـ R hـ M Bـ hـ nـ t کـ وکـ Bـ Sـ k لـ یـ a Dـ o یـ ی هـ a و Bـ Sـ ی مـ R فـ a یـ T ی Dـ Mـ nـ Tـ o لـ xـ Bـ a ت یـ dـ a Bـ ئـ a ز ا د ی، D a d pـ R o یی کـ Mـ a یـ T ی، و Bـ d یـ hـ nـ a ن ی Bـ d یـ l ی Sـ شـ a ل یـ Sـ t ی.

لـ کـ Tـ a یـ i dـ a، Sـ y قـ o R Bـ a n یـ d a n و xـ nـ o یـ Sـ t ی کـ Lـ ئـ زموون ی پـ Sـ mـ R گـ شـ یو و لـ Qـ ناغـ کـ a ن ی Tـ r ی خـ باتی چـ p لـ عـ R a q dـ a Bـ R جـ Sـ tـ B o o [9]، Dـ Bـ T ئـ a Sـ tـ B kـ r t Bـ n a و z یـ k ی یـ kـ gـ r t o o و چـ a لـ a k کـ Bـ xـ Rـ Tـ xـ z mـ t ژ n a n و p یـ a و a n ی kـ R kـ a r و zـ hـ mـ Tـ kـ S، جـ a Bـ

دست کار بکەن یان بە هزر، من بانگەوازی خەم نوێ داکەم و بە پەوێستی نوێکردن و پەشکەوتنخوازان، لە تەواوی بە و ووتە جیاوازان کانیاندا، و بەهێزکردنی کاری هاوبەش لە نوانیاندا.

سەرۆکی و نەمری بە شەهیدانی بزووتن و چەپی عێراقی و کوردستانی لە تەواوی بەکانیدا، و لە پەشەنگیاندا شەهیدانی، ژنان و پیاوانی، پەشمەرگە شیوعی، چەپ، لە تەواوی بەکانیدا، وەک هیوای دروشاوی مەرفەقەیی دەرماندە و بەرامبەر گەندەیی و خەسەپەیی بەبادەست لە عێراقدا، کە هەردووکیان بەردەوامیان پەدەرەت لە گەیی سیستەمی بەدناوی پشکەشکەندەیی نەتەوەیی و مەزەبی لە بەغدا، و دەرمانەتی بەمانەیی-عەشایەری لە هەرێمی کوردستاندا.

ئەم دەرمانە بە شەوێکی کورت و بەراییی نووسراو و لە ژێرناوی "ئەلەسیر ئەلشیوعی" [10] دا بە بەنەیی پەنجەمین ساڵیادی دامەزراندنی و بەواوکراوەتە، کە هیوای سەرکەوتنی بەردەوامی بە دخوازم لە بەگەدارکردنی ئەم کەڵەپووری خەبات و گواستەویی بە نەو نوێکان، بە پەزانیی گەورەم بە وەک یەکەک لە سەکە گەنگەکانی چەپ لە عێراقدا.

ئەم دەرمانە بە تەواوی بە زمانی ئینگلیزی بەواوکراوەتە، و بە دیان زمانی تر لە بەردەستدایە لەسەر مەلەپەیی چەپی نەود و وێتی: ZNetwork: <https://znetwork.org/znetarticle/the-experience-of-the-iraqi-communist-partisans-ansar-an-honorable-struggle-in-the-history-of-the-left>

1. پەراوێزە و ونکردنە و پەیکەکان

[1] بزووتن وێ نەسای شیوعی (پەشمەرگە شیوعیەکان): پەکەتەییکی خەباتکار و چەکار بوو کە لەلایەن حزبی شیوعی عێراق و لە شاخەکانی کوردستانی عێراق دامەزرا. لە قەناغەکانی پەشتەدا چالاکی سەربازی سنوورداری هەبوو، بەبەرامبەر شەوازانە کەخراو و بەرفراوانەکەیی لە کەتایی هەفتاکاندا دەستی پەکرد، بە ووبە ووبوون وێ سەرتکاریی بەعس لە گەیی خەباتی چەکارێ و دواي ئەوێ چالاکی سیاسی ئاشکرا لە ناو شارەکاندا مەحا بوو. هەزاران خەباتکار لە ژنان و پیاوانی کەکرد و کە ناچار بوون شارەکانیان جەبەهەن بەر و ناوچە زەگەرکراوەکانی شاخ.

[2] ئەزەمی بەعس: ئەو ئەزەمی فەرمانە وایی عێراقی کرد لە ژێر سەرتکرایتی حزبی بەعسی سەشیالیستی عێراقی لە نوان ساڵانی

١٩٦٨ بـ ٢٠٠٣، کـ لـ سـردـمـکـیدا سـرکـوتـکاری دژی چـپـکان، شیوعیـکان و ئـپـزسیـنی سیاسی گـیشتـ لووتکـ، بـ تایبـتی لـ سـردـمی سـدام حـسـندا. سـرـای خـسـتـ سـرکـوتـکرـری کـی بـرامبـر بـ شیوعیـکان و ئـپـزسیـن لـ ناوـخـدا، ئـزم لـ یـک کـاتـدا بـهرـمـند بوو لـ پشتیوانی هـردوو جـمسـرـ نـیارـکـی جـنگی سـارد. یـکـتـی سـفـیت زـربـی کـلوپـلی سـربازی لـ حـفـاکـاندا لـژـر پـیمانـامـی هاوـیـتی و هاوکاری ساـی ١٩٧٢ بـ دابین دـکرد، و بـردـوام بوو لـ چـکـدارکردنی لـ وتی جـنگی ئـران و عـراقدا (١٩٨٠-١٩٨٨)، لـ کـاتـکـدا دـوـتـ سـرـمایـداریی ئـژناوایـکان، بـ تایبـتی فـرـنـسا و ئـمانیـ ئـژناو، چـکی پـشـکـوتوو و تـکنـلـجـیان بـ دابین دـکرد کـ دواتر بـکارهـنـرا بـ دروستکردنی چـکی کیمیاـی و بیـلـجـی، سـرباری پشتیوانی ناـاستـوـخی ئـبووری و هـواگـری ئـمریکا لـ سـردـمی هـمان جـنگدا.

[3] کارـساتی بشتاشان: هـرشـکی چـکـداری بوو لـلایـن هـزـکانی یـکـتـی نیشتمانی کوردستانـو، بـ سـرکـردایـتی جـلال تاـبانی و نـوشیروان مستـفا، لـ یـکی ئـیاری ١٩٨٣دا، بـ پشتیوانی ئـزمـی بـعـس، بـ سـر بـنکـکانی حزبی شیوعی عـراق لـ گوندی بشتاشانی سـر بـ زنجیرـ شاخی قـندیل، بوو هـی شـهیدبوونی زیاتر لـ سـد ئـندامی حزب و پـشمـرگـی ئـنـسا، ئـمـشـبوو یـکـک لـ خوـناوـترین و تاوانکارترین قـناغـکانی مـژووی بزووتنـوی نـتـوـیی کورد لـ عـراقدا.

[4] شاـواـکانی ئـنفال: زنجیرـیک عملیاتی سـربازی بوو لـلایـن ئـزمـی بـعـسـو لـژـر سـرکـردایـتی سـدام حـسـن لـ نـوان شوبات و ئـیلولی ساـی ١٩٨٨دا دژی دانیشـتوانی کورد لـ هـرـمی کوردستانی عـراق ئـنجامـدرا. لـ هـشت قـناغ پـکـهـاتبوو کـ تـیاـندا چـکی کیمیاـی بـکارهـنـرا، و بوو هـی شـهیدبوون یان بـسـروشـوـنبوونی نزیکـی سـد و هـشتا هـزار کـس، وـرـانـکردنی هـزاران گوند، و ئـوارـبوونی سـدان هـزار دانیشـتوو. دواتر لـلایـن ژمارـیک دـستـی دادوـریـو وکـ تاوانی جـنـسـاید دژی گـلی کورد ناسـنـرا.

[5] خالید ئـحمـد زـکی: خـبـاتکارـکی شیوعی عـراقی بوو، لـ ساـی ١٩٣٥ لـ بـغـدا لـدایکـبوو، کـ دـستـبـرداری پـگـی خـی بوو وکـ سـکرتـری دامـزراوـی بـتراند سـ بـ ناشتی لـ لـندـن تا سـرکـردایـتی ئـزمـوونـکی خـبـاتی چـکـداری بکات کـ ئیلهامی لـ ئـزمـوونی گـفـاریستی وـرگـرتـبوو لـ زـنگـاوـکانی

باشووری عـراق لـ ساـی ۱۹۶۸دا. لـ جـنگدا لـگـگـ ژمارـیک
لـ هـقاـنیدا لـ هـی ئـلـغـمـقـ لـ حوزـیرانی هـمان ساـدا
شـهید بوو، و دواتر بـ نازناوی “گـقارای عـراق” ناسرا.
چیرـکـکـی ئیلهامـبخش بوو بـ ئـمانـی “چـپـکـک بـ گـزـوگیای
دـریایـی” (ولیمه لأعشاب البحر) لـ نووسینی ئـمانـووس حـیدـر
حـیدـر.

[6] حزبی شیوعی عـراق: لـ ساـی ۱۹۳۴ دامـزراوـ، و یـکـکـ
لـ کـنترین حزبـ شیوعیـکان لـ ژـهـاتی ناوـاستدا و
ئـکی ناوـندی گـاوـ لـ ژـیانی سیاسی و سـندیکایـی
عـراقدا لـ سـدـی بیستـمدا. کـوتووـتـ بـر شـپـلی
دووبارـبووـوی سـرکوتکاری لـژـر دـسـاتی ئـمـ
یـکـبـدوا یـکـکانی عـراقدا.

[7] ئـکـستنی ۳۱ ئادار: یـکـکـ بوو لـ گـورـترین ئـکـستـ
نـهـنیـکانی سـر بـ حزبی شیوعی عـراق لـ ناو شارـکانی
عـراقدا لـ هـشتاکاندا. لـژـر بارودـخـکی زـر سـختی
نـهـنیکاری و چاودـیری ئـمنی بـردـوامی ئـمی بـعـدا کاری
دـکرد.

[8] کـرتی بـهـدینان (قاطع بادینان): ناوچـیـکی جوگرافیـ
لـ هـرـمی کوردستانی عـراقدا کـ یـکـکـ بوو لـ گـرنگـترین
گـنـپـانی چالاکی بزووتنـوی چـکـداری پـشمـرگـ شیوعی.
سـریـ پـنجـمی سـرـبـخـ و فـوجـکانی یـکـم و دووـمی
پـشمـرگـ شیوعی لـم کـرتـدا چالاک بوون.

[9] حزبـ چـپـکانی عـراق: لـگـگـ حزبی شیوعی عـراق، دیمـنی
چـپی عـراقی ئـکـخراوی ترـکانیشی لـخـدـگـرت، لـوانـ حزبی
شیوعی کوردستان، حزبی شیوعی عـراق (سـرکردایـتی ناوـندی)،
حزبی شیوعی کرـکاری عـراق و کوردستان، ئـکـخراوی
ئالتارناتیفی شیوعی، حزبی چـپی شیوعی، و هی تریش. ئـم
ئـکـخراوانـ لـ مـژوو و ئاراستـ بیرـکـیـکانیاندا جیاوازن،
بـمـام هـموویان هاوبـشن لـ پـیـوـندیان بـ بواری چـپ و
کـمـنیزمی عـراقیـو.

[10] ئـژنامـی ئـلـنـسیر ئـلـشیوعی (پـشمـرگـی شیوعی):
بـاوکراوـیـکی خولیـ کـ لـلـاین ئـبیتـی پـشمـرگـ شیوعی
عـراقـو بـاو دـکـرتـو. ژمارـی دـستـکی (ژمارـ سفر) لـ
تـمـمـووزی ساـی ۲۰۲۱دا دـرچوو، بـ ئامانجـ بـگـدارکردنی
مـژوو بزووتنـوی پـشمـرگـ شیوعی و گواستنـوی کـلـپـووری
خـباتی بـ نـوـ نوـیـکان، بـتایبـتی گـنجانی ئـپـیـنی
تشرینی ۲۰۱۹. شایـتحاـی، وتار، و بابـتـ ئـرشیفیـکان

لځځدځگرټ کځ لځلایځن خودی پځشمځرگځ و ئځنساځځکانځوځ
نووسراون دځربارځی ئځزموونیان هځم لځ شاخځکان و هځم لځ
شارځکاندا .

ځزگار ئاكرځی